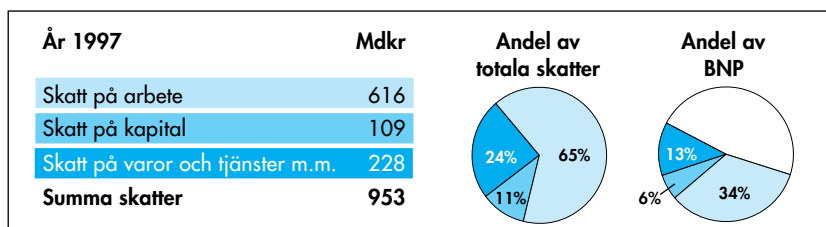

*Jag känner inte till en enda utländsk produkt
som kommer in i det här landet obeskattad,
utom svaret på böner.*

MARK TWAIN

5 Skatt på varor och tjänster

Anm: De senast tillgängliga uppgifterna om skatt på arbete och skatt på kapital avser 1997. Uppgifter om skatt på varor och tjänster kan däremot redovisas för 1998 och i detta kapitel utgår vi i fortsättningen ifrån 1998 års siffror.

- De olika skatterna på varor och tjänster inbringade år 1998 sammanlagt 243 miljarder kronor eller utslaget per innevånare ca 27 000 kronor
- Skatt på varor och tjänster 1998 motsvarade 13 procent av BNP och utgjorde 24 procent av totala skatteuttaget

5.1 Inledning

Med skatt på varor och tjänster avses sådana skatter som utgår på produktion, konsumtion och försäljning av varor och tjänster. De består av dels den generella mervärdesskatten, som tas ut på nästan all omsättning av varor och tjänster, dels ett antal skatter som tas ut på specifika varor och tjänster.

En vedertagen term sedan 1940-talet för de sistnämnda skatterna är punktskatter. Historiskt har dessa funnits i Sverige i mer än 400 år. Punktskatterna är ett uttryck för den rådande samhällsstrukturen och har långt in i modern tid varit den dominerande inkomstkällan för staten.

Ett annat sätt att beskriva skatter på varor och tjänster är att definiera dem som skatter som tas ut på transaktioner mellan slutliga användare, som kan vara privata eller offentliga, och producenter eller säljare. Differentierade mervärdesskattesatser eller punktskatter på specifika varor eller tjänster ökar eller minskar efterfrågan på det som beskattas.

Skatter på varor och tjänster brukar också benämnas indirekta, eftersom de oftast övervältras på hushållen via högre konsumentpriser trots att de tas ut och betalas av producenterna eller säljarna (jmf. kapitel 1). Antalet skattskyldiga för de flesta punktskatter är relativt få medan antalet brukare av de skattepliktiga varorna och tjänsterna är mångdubbelt fler. Skatteadministrationen underlättas naturligtvis ju färre personer eller företag som är redovisningskyldiga och skattskyldiga. Definitionsmässigt har det dock ingen betydelse vem som betalar skatterna på varor och tjänster till skattemyndigheterna. Ett exempel på punktskatt som betalas direkt av, bland andra, hushållen är fordonskatten.

För en internationell jämförelse av skatterna på varor och tjänster hänvisas till kapitel 14.

5.1.1 Skatter på varor och tjänster 243 miljarder 1998

Skatterna på varor och tjänster uppgick år 1998 till sammanlagt 243 miljarder kr eller 13 procent av den beräknade bruttonationalprodukten (BNP) för det året. Omkring två tredjedelar av denna skatteuppbörd hänför sig till mervärdesskatten (momsen) och en tredjedel till punktskatterna.

5.1 Tabell.

Skatter på varor och tjänster 1996-1998, mkr och procent.

Taxes on goods and services 1996-1998, MSEK and percent.

Skatteslag Nature of tax	1996		1997		1998	
	Mkr	Procent	Mkr	Procent	Mkr	Procent
	MSEK	Percent	MSEK	Percent	MSEK	Percent
Mervärdesskatt (VAT)	153 846	66,2	150 283	65,9	162 607	66,9
Punktskatter (Excise duties)	78 413	33,8	77 913	34,1	80 512	33,1
Totalt (total)	232 259	100,0	228 196	100,0	243 119	100,0
Andel av rev BNP, %	13,3		12,6		13,0	

Anm: Punktskatterna har för enkelhetens skull summerats enligt redovisningen i statsbudgeten, vilken avviker något från klassificeringen i Skattestatistisk årsbok (se tabell 5.9).

Sedan skattereformen 1990-91, då underlaget för momsens breddades, har skatten på varor och tjänster (konsumtionsskatter) som andel av de totala skatterna varierat mellan 23 och 26 procent. Momsens andel av konsumtionsskatterna har sedan 1990/91 legat på mellan 64 och 67 procent.

5.2 Tabell.

Totala skatter och konsumtionsskatter (skatt på varor och tjänster), 1989/90-1998, mkr och procent.

Total tax revenue and revenue from taxes on goods and services, 1989/90-1998, BSEK and percent.

Budgetår	Totala skatter	Konsumtions- skatter	därav moms	Konsumtionsskatternas andel av totala skatter, %
	Total tax revenue	Taxes on goods and services	... VAT	Taxes on goods and services share of total tax revenue, %
89/90	726	169	100	23,3
90/91	762	191	123	25,1
91/92	750	190	120	25,3
92/93	731	187	118	25,6
93/94	745	195	123	26,2
94/95	794	188	116	23,7
1995	824	188	116	22,8
1996	913	233	154	25,5
1997	942	228	150	24,2
1998	1013	243	163	24,0

Anm: Skillnaden i totala skatter för 1997 mellan 5.2 Tabell och inledande tabellen i kapitel 5 beror på skillnader i definitionerna mellan nationalräkenskaperna och RSV:s statistik.

Källa: Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget och Ekonomistyrningsverket, Budgetprognos 1999:1.

5.2 Mervärdesskatten (moms)

Mervärdesskatten (moms) infördes år 1969 och ersatte den allmänna varuskatten (omsättningsskatten), som infördes 1960 och var fyra procent av försäljningspriset. Den belastade slutkonsumenten och utgick i normalfall i detaljhandelsledet. I början var momsen tio procent men höjdes redan efter två år till 15 procent. Bestämmelserna om moms återfinns främst i mervärdesskattelagen. Moms utgår på värdet (beskattningsunderlaget) av omsatta och skattepliktiga varor och tjänster. Att en vara eller tjänst är omsatt innebär att den sålts, utförts eller tagits i anspråk genom uttag ur en yrkesmässig verksamhet. Varje enskild transaktion som innefattar försäljning eller uttag av varor och tjänster räknas som en omsättning.

5.2.1 Moms betalas på det egna mervärdet

Enligt huvudregeln föreligger skattskyldighet för skattepliktig omsättning av vara eller tjänst som sker i en yrkesmässig verksamhet inom landet. Dessutom föreligger skattskyldighet för skattepliktig import av varor från land utanför EU samt för s. k. gemenskapsinterna förvärv inom EU. Med sistnämnda menas skattepliktig införsel mellan två momspliktiga parter från en medlemsstat till en annan. Det är förvärvaren som beskattas. Export till länder utanför EU är momsbefriad. Det betyder att erlagd moms inom landet återbetalas vid export av varor och tjänster.

Momsen tas ut på privat och offentlig konsumtion av varor och tjänster. Momsen tas ut i varje led i produktions- och distributionskedjan för en vara eller tjänst. Den som är skattskyldig betalar skatt på det mervärde som har tillförts i ledet och har rätt till avdrag för den skatt som påförts av eller betalats till leverantör i tidigare led. I varje led betalar sålunda den skattskyldige företagaren moms till staten på det egna mervärdet (moms på mervärdet = utgående moms - ingående moms). Därav följer benämningen mervärdesskatt. Summan av all påförd moms i alla leden övervältras på slutkonsumenten eller användaren av varan eller tjänsten. Den totala momsen påverkas inte av antalet led i kedjan.

I följande exempel visas schematiskt hur företag i olika led tar ut moms från nästa led och drar av momsen från det föregående ledet samt betalar in mellanskillnaden till staten.

I exemplet används skattesatsen 25 procent.

5.3 Tabell. Skattesatser för mervärdesskatt 1991-1999, procent.

VAT rates for 1991-1999, percent.

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Generellt (<i>general</i>)	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Livsmedel m.m. (<i>food...</i>)	25	18	21	21	21	12	12	12	12
Restaurang (<i>restaurants</i>)	25	18	21	21	25	25	25	25	25
Hotell, camping, personbefordran (<i>hotel, camping, passenger transport</i>)	25	18	21	12	12	12	12	12	12
Dagstidningar (<i>newspapers</i>)						6	6	6	6
Kultur, idrott (<i>culture, sport</i>)							6	6	6

Ann: Skattesatsen redovisad som påslag på pris exklusive mervärdesskatt. **Källa:** Riksskatteverket.

Trävarufirman A säljer till möbelfabriken B

Faktura till B		Momsredovisning	
Trävaror	500	Utgående moms	125
Moms 25 %	125	Ingående moms	0
Fakturasumma	625	Till staten (125-0)	125

Möbelfabriken B säljer till möbelaffären C

Faktura till C		Momsredovisning	
Bokhylla	1 400	Utgående moms	350
Moms 25 %	350	Ingående moms	125
Fakturasumma	1 750	Till staten (350-125)	225

Möbelaffären C säljer till kunden D

Kontantpris till D		Momsredovisning	
Bokhylla	2 469	Utgående moms	493
(inkl moms 493)		Ingående moms	350
		Till staten (493-350)	143
Kunden D	2 469	SUMMA	493

Källa: Riksskatteverket

5.2.2 Nästan alla varor och tjänster skattepliktiga

I princip är alla varor och tjänster skattepliktiga sedan skattereformen 1990-1991. Undantagna från skatteplikt är bl.a. köp och hyra av fastighet, sjukvård, tandvård och social omsorg, utbildning, bank-, finansierings- och försäkringstjänster samt viss kulturverksamhet. Uppskattningsvis 30 procent av hushållens konsumtion består av utgifter för icke-skattepliktiga varor och tjänster. Producenterna av dessa varor och tjänster har inte rätt att dra av den ingående momsen.

Huvudregeln är att moms utgår med 25 procent av beskattningsunderlaget. Skattesatsen är sålunda en påläggsprocent på priset före moms. Detta motsvarar 20 procent av priset inklusive moms. Miniminivån i EU för "normalskattesatsen" är 15 procent. Det tillåts dock två lägre skattesatser med en miniminivå på fem procent. Sedan 1996 beskattas i Sverige livsmedel, persontransporter och hotelltjänster med en skattesats på tolv procent. Nyhetstidningar och entréavgifter till exempelvis bio- och teaterföreställningar beskattas med sex procent.

5.2.3 Skattedeklaration skall lämnas varje månad

Redovisning av momsen kan ske på två sätt (5.4 Tabell). Skattskyldiga med ett beskattningsunderlag som uppgår till högst 1 mkr per beskattningsår och som är skyldiga att lämna självdeklaration skall redovisa skatten i denna deklaration. Momsen kommer att ingå i den slutliga skatten. Eventuell överskjutande ingående moms gottskrivs vid debiteringen av slutlig skatt.

Skattskyldiga med ett beskattningsunderlag över 1 mkr skall redovisa skatten varje månad i en med övriga skatter och avgifter (avdragna skatter och arbetsgivaravgifter) gemensam skattedeklaration (tidigare separat mervärdesskattedeklaration). Om beskattningsunderlaget överstiger 40 mkr per beskattningsår sker inbetalningen av momsen senast den 26 i månaden efter den månad som avses, i annat fall senast den 12 i andra månaden efter. Under 1998 uppgick antalet mervärdesskattedeklarationer till ca 3,8 miljoner. Handelsbolag och de som inte är skyldiga att lämna självdeklaration får lämna skattedeklaration för helt år om summan av beskattningsunderlagen beräknas uppgå till högst 200 000 kr.

Nedan visas beloppen i mkr i en skattedeklaration för hela Sverige 1998.

5.4 Tabell. Antalet mervärdesskatteregistrerade april 1999.

Number of enterprises registered for VAT in April 1999.

Skattskyldiga	Skattedeklaration	Helårsredovisn	Inkomstdeklaration	Totalt Total
Liabel to tax	Tax return	Whole year accounting period	Income tax return	
	< 40 mkr >40 mkr			
Juridiska personer (legal entities)				
	246 581	8 815	26 111	54 802 336 309
Fysiska personer (private individuals)				
	104 600	19	33	393 604 498 256
Totalt (total)	351 181	8 834	26 144	448 406 834 565

Källa: Riksskatteverket, GIN-databasen.

Deklarationen ska finnas hos RSV DataService på deklarationsdagen. (Adress, se baksidan.)

SVERIGE, hela riket

Moms att deklarerar för 1998, milj kr

Omsättning inom Sverige

Momspliktig omsättning inom Sverige	11	3 132 814
Momsfri omsättning inom Sverige	12	2 219 04
Momspliktiga uttag av fastighetsförvaltningstjänster	13	2565
Omsättning av marginalbeskattade varor och tjänster	14	1 767 9
Beskattningsunderlag för marginalbeskattad omsättning	15	1 246 2

Exportomsättning och EG-handel

Omsättning av varor utanför EG (export)	21	4 586 46
Omsättning av tjänster till utlandet	22	1 215 13
Omsättning av varor till annat EG-land	23	3 871 03
Överföring av varor till annat EG-land	24	4 391 0
Förvärv av varor från annat EG-land	25	3 904 44
Trepartsförvärv av varor från annat EG-land	26	6 923

Skattedeklaration

01 Deklarationsdag	02 Person-/Organisationsnummer
--------------------	--------------------------------

Momsreg.nummer/VAT-nummer

Skattskyldighet för uthyrning av verksamhetslokaler

Utgående moms (ingår i beloppet vid kod 32)	30	1 868 9
Ingående moms (ingår i beloppet vid kod 37)	31	1 141 3

Moms att betala eller få tillbaka

Utgående moms	32	6 782 04
Utgående moms	33	4 820 4
Utgående moms	34	1 273
Utgående moms på varuförvärv från annat EG-land	35	9 481 2
Utgående moms på tjänsteförvärv från utlandet	36	1 018 8
Avdragsgill ingående moms	37	6 962 69
Moms att betala eller få tillbaka	39	1 370 20

Anm: Tullmomsen ingår inte. Observera dock att i princip är debiterad tullmoms avdragsgill och ingår således som en del i den ingående skatten.

5.2.4 Nettouppbörd blir inkomst för staten

Skattemyndigheterna är beskattningsmyndighet för all omsättning av varor och tjänster inom landet. Motsvarande funktion har tullverket för import av varor från land utanför EU. I redovisningen av momsen skiljer man därför mellan inbetalningar till skattemyndigheterna respektive tullverket. Skillnaden mellan inbetalningar och utbetalningar (nettot) redovisas som inkomst i statsbudgeten. Som framgår av 5.5 Tabell har den av tullverket redovisade momsutgåendet minskat kraftigt sedan Sveriges inträde i EU år 1995. Import från EU är nämligen tullfri. Inbetalningarna till skattemyndigheterna har däremot ökat. Omläggningen av uppbördsrutinerna för moms år 1996 gav en tillfällig höjning av skatteinkomsterna det året på nära 13 miljarder kr.

5.5 Tabell.

Redovisning av mervärdesskatt 1995-1998, mdkr.

VAT revenues and expenditures 1995-1998, BSEK.

	1994	1995	1996	1997	1998
Inbetalningar					
Tullverket	94,9	48,8	33,4	37,7	38,9
Skattemyndigheterna	163,3	211,0	245,2	245,4	258,2
S:a	258,2	259,8	278,6	283,1	297,1
Utbetalningar					
Skattemyndigheterna	116,5	106,3	105,7	117,0	125,1
Statens avlyft ing moms	19,3	20,1	18,6	18,6	18,9
Kommun avlyft ing moms		19,6	3,1	0,0	0,0
S:a	135,8	146,0	127,4	135,6	144,0
Övriga betalningar	16,0	2,0	2,9	2,8	9,5
Nettouppbörd	124,0	115,8	154,1	150,3	162,6

Anm: Fr.o.m. 1998 (i samband med skattekontots införande) redovisas skattemyndigheternas inkomster av moms som debiterad mervärdesskatt.

Källa: Ekonomistyrningsverket, Budgetprognos 1999:1.

5.2.5 Olika skattesatser för moms

I de skattskyldigas deklarerationer redovisas den utgående momsen efter skattesats. Den ingående momsen, som är avdragsgill, redovisas däremot inte efter skattesats. En sammanställning av omsättningen och momsen efter skattesats enligt mervärdesskattedeklarerationerna för 1998 lämnas i 5.6 Tabell. Drygt 80 procent av den utgående momsen hänförs till sådan skattepliktig omsättning som beskattas med 25 procent.

5.6 Tabell.

Omsättning och moms efter skattesats 1998, mdkr.

Total turnover and VAT revenues according to tax rate 1998, BSEK.

	Omsättning Turnover	Utgående moms Output tax	Ingående moms Input tax	Netto- uppbörd Net collection of taxes
Skattesats 25% (tax rate 25%)	2 904	676		
Skattesats 12% (tax rate 12%)	229	48		
Skattesats 6% (tax rate 6%)	11	1		
Ofördelat (undistributed)		193		
Skattefri (tax free)	221			
Import (import)				
Export (export)	963			
Totalt (total)	4 328	820	694	126

Anm: Sammanställningen inkluderar i princip endast vad som redovisats i skattedeklarerationer. Uppgifterna om omsättning efter skattesats är framräknade från redovisad utgående skatt. Till skillnad mot tabell 5.5 ingår inte tullmoms, moms i inkomstdeklaration och statens avlyft. Undantaget är den ingående momsen där tullmoms ingår.

Källa: Statistiska centralbyrån, Tjänstenäringsar.

Antalet skattskyldiga som redovisar moms i skattedeklarerationer (tidigare mervärdesskattedeklarerationer) uppgår till omkring 360 000 (5.4 Tabell).

5.2.6 Handeln står för största delen av momsen

I 5.7 Tabell har uppbörd fördelats efter bransch. Parti- och detaljhandeln svarar för mer än hälften av netto-uppbörden. Negativ skatt uppkommer som redan nämnts då den ingående skatten överstiger den utgående skatten. Detta inträffar t.ex. vid lageruppbyggnad eller då en stor del av företagets produktion exporteras. I genomsnitt uppgår nettouppbörden från varje skattskyldig som redovisar på skattedeclaration till omkring 350 000 kr.

5.7 Tabell. Moms fördelad efter bransch 1998, mkr.

VAT according to corporate sector 1998, MSEK.

Bransch	Moms utgående	ingående	netto
Corporate sector	Output tax	Input tax	Net
Jordbruk, skogsbruk och fiske <i>Agriculture, forestry and fishing</i>	17 045	14 614	2 431
Gruvor och mineralutvinning <i>Mines and quarries</i>	2 441	2 904	- 463
Tillverkningsindustri <i>Manufacturing industry</i>	182 624	206 972	- 24 349
El-, gas-, värme- och vattenverk <i>Electricity, gas and water works</i>	37 012	26 306	10 707
Byggindustri <i>Construction</i>	45 816	31 579	14 237
Varuhandel, hotell och restauranger <i>Wholesale and retail trade, hotels and restaurants</i>	326 139	254 420	71 718
Transport och kommunikationer <i>Transport and communication</i>	67 161	55 304	11 857
Kreditinstitut och försäkringsbolag <i>Financial institutions and insurance companies</i>	14 723	14 596	127
Fastighetsbolag och företagservice <i>Renting, business service and real estate companies</i>	101 883	71 426	30 457
Offentlig förvaltning och andra tjänster <i>Government and other service companies</i>	19 440	11 338	8 101
Utan bransch/konkurser <i>Without corporate sector/bankruptcy</i>	5 501	4 651	849
Totalt	819 783	694 111	125 672

Källa: Statistiska centralbyrån, Tjänstenärningar.

5.3 Punktskatter

5.3.1 Inledning

Punktskatterna tillhör de skatteslag som ofta är föremål för omläggningar av olika slag. Detta hänger samman med deras dubbla funktion som inkomstkälla för staten och ekonomiskt styrmedel för att påverka privat konsumtion och företagsekonomiskt beteende. Antalet punktskatter uppgår till ett tjugotal men under årens lopp har vissa skatter ersatts av andra eller helt upphört och nya skatter har tillkommit (se följande avsnitt). På senare år har exempelvis större omläggningar skett av energibeskattningen och fordonsbeskattningen.

En annan förändring som skett är värdesäkringen av vissa punktskatter som beräknas med ett visst belopp för per enhet av den skattepliktiga varan. Försäljningsskatten på motorfordon räknas om årligen med hänsyn tagen till den allmänna prisutvecklingen enligt konsumentprisindex. Skattesatserna multipliceras med ett procenttal, som anger förhållandet mellan prisläget i oktober månad före det år beräkningen avser och i oktober månad 1995. Fr.o.m. år 1999 kommer även energiskatten på elektrisk kraft samt energi- och koldioxidskatterna på bränslen att indexomräknas. Punktskatterna ingår i beräkningsunderlaget för beräkning av moms. De punktskatter som är värderelaterade och beräknas på priset av en vara eller tjänst påverkas i sin tur av momsen.

Skatt på råttallolja införs och skatt på reklamtrycksaker upphör

Nytt inom punktskattområdet fr.o.m. 1 januari 1999 är bland annat införandet av energiskatt på råttallolja. För mer utförlig beskrivning se 5.3.5.

Slopod taxfree-försäljning inom EU

Taxfree-försäljningen inom EU upphör fr.o.m. den 1 juli 1999. Förbrukningen ombord (direktkonsumtion) på resor inom EU kommer även därefter att kunna ske med obeskattade varor. Resor till och från länder utanför EU berörs inte av ändringarna. De nya bestämmelserna medför ändringar såväl i tobaks- och alkoholskattelagarna som i lagen om mervärdesskatt. Förändringarna innebär i korthet och grovt förenklat att punktskatte-regler skall tillämpas i enlighet med respektive lands (avgångsland resp. destinationsland) lagstiftning. Skatterna och därmed priserna kan alltså ändras under resans gång. För resor som gör uppehåll i mer än ett land skall varje resestapp betraktas som en separat resa ("benregeln"). Vad beträffar momsen skall avgångslandets moms betalas för varor som säljs för annat ändamål än direktkonsumtion ombord på EU-interna resor.¹

Ytterligare två nya lagar träder i kraft den 1 juli 1999; provianteringslagen och exportbutikslagen. Det ankommer på Tullverket att meddela tillstånd för proviantering av alkohol- och tobaksvaror. Exportbutiker, som måste vara skatteupplag enligt alkohol- eller tobaksskattelagen, skall kunna inrättas på flygplatser med försäljning endast till resande till land utanför EU och avse obeskattade gemensamhetsvaror.

För att förbättra arbetet med kontroll av alkohol- och tobaksvaror införs fr.o.m. 1 juli 1999 ett varnings-system (även omfattande export till länder utanför EU) med informationsutbyte- Early Warning System.

¹) För mer utförlig information om de nya reglerna, se RSV:s broschyr "Taxfree inom EU upphör". Den finns även på RSV:s hemsida på Internet: www.rsv.se. På hemsidan finns även RSV:s skrivelser till skattemyndigheterna.

5.8 Tabell.

Uppbörd av punktskatter 1995-1998, mkr.

Revenues from excise duties 1995-1998, MSEK.

	1995	1996	1997	1998
Skatt på energi och miljö (energy and environment taxes)	42 010	48 624	49 223	51 924
Bensinskatt (petrol tax)	1 711	-2		
Energiskatt (energy tax) ¹	38 749	45 700	47 003	49 869
därav energiskatt	27 525	30 435	34 270	36 958
koldioxidskatt (CO ₂ tax)	11 078	15 053	12 599	12 796
svavelskatt (sulphur tax)	146	212	134	115
Särsk skatt på elkraft fr kärnkraftverk (nuclear power tax)	133	974	1 478	1 537
Skatt på viss elkraft (electricity from certain sources)	908	1 423	194	0
Skatt på gödsel och bekämpningsmedel (taxes on fertilizers and biocides)	332	343	427	389
Miljöskatt inrikes flyg (fee on domestic flights)	177	128		0
Skatt på naturgrus (natural gravel tax)		58	121	129
Skatt på alkohol och tobak (alcohol and tobacco tax)	19 007	18 669	17 644	17 583
Tobaksskatt (tobacco tax)	7 246	7 084	7 695	7 506
Alkoholskatt (alcohol tax)	11 546	11 546	9 859	9 962
därav skatt på spritdrycker (ethyl alcohol)	5 483	4 907	4 686	4 674
skatt på vin (wine)	2 901	3 233	3 094	2 998
skatt på maltdrycker (beer)	3 162	3 406	2 079	2 142
skatt på mellanklassprodukter (intermediate products)				148
Systembolagets överskott (profits on alcohol monopoly retailing)	215	39	90	115
Skatt på fordon (tax on road vehicles)	6 013	7 131	6 787	6 525
Fordonsskatt (road vehicle)	4 049	5 471	6 242	6 103
Försäljningsskatt på motorfordon (sales tax)	1 752	1 400	207	270
Skrotningsavg (scrap fees)	212	260	338	152
Skatt på import (import tax)	4 981	3 625	3 808	3 766
Tullmedel (custom duties)	4 447	3 179	3 467	3 356
Särskilda jordbrukstullar och sockeravg (certain agriculture customs)	385	255	343	403
Övriga skatter m m på import (other import taxes)	149	191	-2	6
Övriga (other)	4 352	3 418	2 285	2 438
Lotteriskatt (lottery-prize)	3 223	2 267	1 078	1 183
Skatt på annonser och reklam (advertising)	1 072	1 103	1 163	1 192
Skatt på spel (gambling)	57	48	44	63
Totalt (total)	76 363	81 467	79 747	82 236

1) Fr.o.m 1996 ingår bensinskatten i energi och miljöskatter.

Anm: I sammanställningen har Systembolaget AB:s inlevererade överskott inkluderats. I statsbudgeten redovisas denna inkomst trots namnet bland punktskatterna, eftersom den räknas som en överföring från ett "skattemonopol". Även miljöavgiften, som i statsbudgeten redovisas som en offentligrättslig avgift, har inkluderats bland punktskatterna av definitionsskäl. Detsamma gäller skrotningsavgiften, som redovisas utanför statsbudgeten på den av vägverket förvaldade bilskrottningsfonden. Betr vissa andra skatter som administreras av det särskilda skattekontoret i Ludvika (exempelvis kupongskatt, stämpelskatt och premieskatt på grupplivförsäkring) hänvisas till kapitlen om skatt på arbete respektive kapital.

Källa: Riksskatteverket och Ekonomistyrningsverket.

Miljöskatterna ökat

Skatterna på tjänster är små jämfört med skatterna på varor. I föregående tabell (5.8) har punktskatterna klassificerats på ett överskådligt sätt. De energi- och miljörelaterade punktskatterna har ökat i betydelse på senare år och svarade år 1998 för omkring 63 procent av den totala punktskatteuppbörden. I motsvarande mån har de "njutningsrelaterade" punktskatternas andel sjunkit. Fordonsbeskattningens andel (exkl. skatt på drivmedel) är i stort sett oförändrad. Slutligen har tullmedlens fiskala betydelse för svenska staten helt upphört även om de fortfarande redovisas som inkomst i statsbudgeten. Tullmedel, särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter tillfaller nämligen EU:s gemensamma budget efter avdrag med tio procent för respektive medlemsstats administrationskostnader.

Begränsat antal registrerade skattskyldiga för punktskatter

Jämfört med övriga skatter på arbete och kapital är antalet registrerade skattskyldiga för punktskatter få. Totalt uppgår de till omkring 9 980 näringsidkare, varav nästan hälften är registrerade för reklamskatt. De flesta reklamskattskyldiga, drygt 4 000, erlägger högst 200 000 kr per år i reklamskatt. Eftersom skatten på reklamtrycksaker togs bort från och med 1 januari 1999 minskar antalet skattskyldiga. Minskningen beräknas av Särskilda skattekontoret i Ludvika till 670 skattskyldiga och skattebortfallet till drygt 116 mkr. För övriga punktskatter uppgår antalet skattskyldiga till endast några hundra eller i vissa fall några enstaka.

Som framgår av 5.9 Tabell har antalet registrerade skattskyldiga för alkoholskatt ökat sedan EU-inträdet 1995 medan antalet skattskyldiga för spelskatt har minskat sedan skatten på bingospel slopades. Ett fåtal skattskyldiga svarar i allmänhet för merparten av uppbörden av respektive punktskatt (5.10 Tabell). Extremfallet är tobaksskatten där en skattskyldig, Swedish Match, svarar för över 99 procent av skatteuppbörden.

Som när det gäller alla skatter finns det s.k. ”non-filers” – icke registrerade skattskyldiga – även inom punktskatteområdet. Dessutom tillkommer, när det gäller punktskatter, de privatpersoner som deklarerat för privat införsel av olika varor. Antalet skattskyldiga för punktskatter är alltså betydligt större än antalet registrerade. Som ett exempel kan nämnas att Brottsförebyggande rådet uppskattar att det finns ett tiotal illegala grossister på cigarettmarknaden.²

5.10 Tabell.

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter efter nettouppbörd 1998, mkr.

Number of enterprises for certain excise duties according to paid duty 1998, MSEK.

Mkr	Skatt på (Tax on) Olja, gasol och metan	Bensin	Reklam	Alkohol	Tobak
MSEK	Oil, liquefied petroleum gas and methane	Petrol	Advertising	Alcohol	Tobacco
- 1	236	25	3 274	189	19
1 - 5	84	5	45	38	0
5 - 10	17	1	5	6	1
10 - 25	14	2	2	9	0
25 - 50	10	1	0	5	0
50 - 100	5	1	1	8	0
100 -	8	8	0	5	1
Totalt	374	42	3 326	259	21

Anm: Uppgifterna är ett genomsnitt för de fyra kvartalen 1998.

Källa: Särskilda skattekontoret i Ludvika.

Varorna beskattas i det land de konsumeras

För varor som ingår i det s.k. harmoniserade punktskatteområdet – mineraloljor, alkohol och tobak – gäller gemensamma förfaranderegler inom EU. Genom förfarandereglerna har skapats en s. k. suspensionsordning med upplagshavare, varumottagare och skatterepresenteranter (5.11 Tabell). En upplagshavare har tillstånd att ta emot obeskattade varor från en annan upplagshavare samt hantera obeskattade varor i ett godkänt lager (skatteupplag). Varumottagare eller i deras ställe skatterepresenteranter får ta emot obeskattade varor från en upplagshavare i ett annat medlemsland. Varorna kan framställas, lagras och flyttas inom EU utan att skattskyldighet inträder. Beskattningen uppskjuts i stället tills varan blir tillgänglig för konsumtion, d.v.s. i normalfallet när varan levereras till detaljistledet. Vid sidan av suspensionsordningen finns även förtroendebestäm-

5.9 Tabell.

Antalet registrerade skattskyldiga för vissa punktskatter 1990-1998.

Number of enterprises registered for excise duties 1990-1998.

År	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Bränslen (<i>fuel</i>)	314	347	626	435	756	731	634	660	651
Elkraft (<i>electricity</i>)	501	512	500	577	553	614	557	566	574
Tobak (<i>tobacco</i>)	16	16	13	14	15	18	20	23	24
Alkohol (<i>alcohol</i>)	35	35	35	21	21	252	265	265	289
Lotterier (<i>lottery</i>)	6	6	6	4	8	8	4	5	5
Reklam (<i>advertising</i>)	4 441	4 472	4 603	5 033	4 783	5 299	4 795	4 773	4 548
Spel (<i>gambling</i>)	952	971	1 262	1 496	1 118	240	196	250	498

Källa: Särskilda skattekontoret i Ludvika.

2) Den organiserade cigarettsmugglingen. Från ax till limpa. Leif GW Persson, 1999.

melter beträffande varor som släppts för konsumtion i en medlemsstat och beskattats där men sedan flyttats till en annan medlemsstat för slutanvändning där; den s.k. destinationsprincipen. Enligt denna princip skall skatten tas ut i den sistnämnda medlemsstaten och återbetalas i den första.

Det finns endast ett undantag från destinationsprincipen och det innebär att om privatpersoner köper varor för eget bruk i ett annat medlemsland och själva transporterar varorna så skall beskattning ske i inköpslandet. Sverige har dock medgivits rätt att beskatta även privatinförsel utöver vissa kvantiteter.

5.11 Tabell.

Antal upplagshavare, upplag och registrerade varumottagare för harmoniserade punktskatter 1998.

Number of authorized warehousekeepers, warehouses and registered traders for harmonized excise duties 1998.

Vara	Upplagshavare	Upplag	Reg varumottagare
Good	Warehousekeepers	Warehouses	Reg traders
Mineraloljor (<i>mineral oil</i>)	279	1 947	1
Alkohol (<i>alcohol</i>)	269	697	14
Tobak (<i>tobacco</i>)	17	24	1
Bensin (<i>petrol</i>)	42	298	1
Totalt (total)	607	2 966	17

Källa: Särskilda skattekontoret i Ludvika.

5.12 Tabell.

Sveriges energitillförsel efter energislag 1991-1997, TWh.

Energy supply in Sweden according to source 1991-1997, TWh.

Energislag	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Source of energy							
Råolja och oljeprodukter (<i>crude oil and oil products</i>)	181	188	186	205	203	217	205
Kärnkraft (<i>nuclear power</i>)	225	186	179	214	202	222	204
Biobränslen, torv m m (<i>biofuel, peat e.a.</i>)	70	71	76	78	85	87	91
Vattenkraft (<i>hydroelectric power</i>)	64	75	75	60	69	52	70
Kol och koks (<i>coal and coke</i>)	28	27	27	28	28	31	26
Naturluft, stadsgas (<i>natural gas</i>)	7	8	9	9	9	9	9
Spillvärme m m i fjärrvärme (<i>surplus heat in distant heating</i>)	8	8	8	8	8	8	9
Nettoimport av el (<i>net import of electricity</i>)	- 1	- 2	- 1	0	- 2	6	- 3
Totalt (total)	582	561	559	602	602	632	611

Anm: Energitillförseln från kärnkraftverken har beräknats inkl energiomvandlingsförluster.

TWh = Tera watt-timmar, dvs 10 upphöjt till 12 watt-timmar.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiläget.

5.3.2 Energi- och miljöskatter

Som redan nämnts dominerar energi- och miljöskatterna bland punktskatterna. De har också fortlöpande blivit föremål för översyner och justeringar under 1990-talet. Svavelskatten på svavelinnehållet i bränslen infördes 1991. Redan tidigare hade det funnits en särskild avgift på svavelhaltigt bränsle i samband med förbränning. Den tas dock inte ut på bränsle för vilken skatt betalats enligt lagen om skatt på energi. De tidigare särskilda skatterna på oljeprodukter som bensin och dieselolja upphörde 1994 och ersattes av förhöjda energiskattesatser. Miljöskatten på inrikes flyg upphörde 1995. Skatten på naturgrus infördes 1996.

Inom energiområdet finns två typer av produktions-skatter. Den ena är en skatt på elkraft som produceras i kärnkraftverk. För elkraft som produceras i vattenkraftverk har det tidigare funnits en motsvarande skatt. Denna ersattes år 1997 av en särskild fastighetsskatt på vattenkraftverk (se kapitel 4).

Nyheter 1999

Som tidigare nämnts har det fr.o.m. 1999 införts en energiskatt på råttolja. Skattskyldig är den som tillverkar, bearbetar eller importerar råttolja. Skatten motsvarar den sammanlagda energi- och koldioxidskatt som tas ut på lågbeskattad eldningsolja. En annan förändring är att skatten på reklamtrycksaker upphör. De s.k. annonsbladen berörs inte av lagändringen, inte heller skatt på offentliggörande av reklam t.ex. reklam i anslutning till trafikmedel eller reklamfilm. Skattesatserna på bränsle har även ändrats från detta datum (se 5.13 Tabell).

Nyheter 2000

En skatt på avfall är avsedd att införas fr.o.m. 1 januari år 2000. Införandeåret beräknas skatteintäkterna till 1,3 miljarder kronor.

Energiskattens miljöprofil har förstärkts

I det följande behandlas energiskatten och dess olika komponenter. När energiskatten infördes på 1950-talet var syftet att intäkterna av den bl. a. skulle användas för upprustning av landsbygdens elnät och för utbyggnaden av kärnkraften. Energiskatten i dess nuvarande utformning motiveras av bl.a. miljöpolitiska och näringspolitiska skäl. Under 1990-talet har energibeskattningsens miljöprofil förstärkts.

5.13 Tabell.

Energiskattesatser för bränslen exkl moms 1999.

Energy excise duties for fuel excl VAT 1999.

Bränsleslag Type of fuel	Energiskatt Energy tax	Koldioxidskatt CO2 tax	Total skatt Total tax
Bensin, kr/l (petrol)			
miljöklass 2	3,58	0,85	4,43
miljöklass 3	3,65	0,85	4,50
annan bensin	4,23	0,85	5,08
Olja, kr/kbm (oil) (ofärgad) för drift av motordrivet fordon samt av fartyg för privat ändamål			
miljöklass 1	1 600	1 049	2 649
miljöklass 2	1 824	1 049	2 873
miljöklass 3	2 119	1 049	3 168
(grönfärgad) för andra ändamål	736	1 049	1 785
Gasol, (liquefied petroleum gas) för drift av motordrivet fordon samt av fartyg och luftfartyg för privat ändamål, kr/liter			
för annat ändamål, kr/ton	1,00	0,55	1,55
	144	1 102	1 246
Naturgas och metan, kr/1000 kbm (natural gas and methane) för drift av motordrivet fordon samt av fartyg och luftfartyg för privat ändamål			
för annat ändamål	1 663	785	2 448
	239	785	1 024
Kolbränslen och petroleumkoks, kr/ton (Coal and petroleum coke)			
	313	912	1 225

Anm 1: Ovannämnda bränslen samt torvbränslen kan också belastas med svavelskatt. För petroleumkoks, kol- och torvbränsle tas skatt ut med 30 kr per kg svavel i bränslet. För flytande bränslen tas skatt ut med 27 kr per kbm olja för varje tiondels viktprocent svavel.

Anm 2: Koldioxidskatten för företag inom industri och växthusnäring är 50 procent av den generella nivån. För dessa företag gäller också ett nedsättningssystem för skattepliktiga bränslen (utom bensin och högbeskattad omärkt olja) som förbrukas vid tillverkningsprocessen eller för växthusuppvärmning.

Källa: Fakta om Sveriges punktskatter 1999, Skattemyndigheten.

Som framgår av 5.13 Tabell varierar skattesatserna för bensin och oljor efter miljöklass. Nästan all bensin tillhör miljöklass 2, där den totala skattesatsen exklusive moms är 4,43 kr per liter.

Lägre skattesatser i norra Sverige

I det svenska skattesystemet för energi- och miljöskatter är energiskatten differentierad efter användare och geografisk ort. För företag inom tillverkningsindustrin och växthusnäringen uppgår koldioxidskatten, som ingår i energiskatten, till 50 procent av den generella nivån. Avdrag eller återbetalning av hela energiskatten medges dessa företag. Om ett företags koldioxidbelastning vid skattenivån 50 procent överstiger 0,8 procent av försäljningsvärdet får det överskjutande skattebeloppet sättas ned till 24 procent. Möjligheterna till nedsättning begränsas dock av EU:s minimiskattesatser för vissa mineraloljor.

För elkraft som förbrukas inom industri och växthusnäring utgår inte någon energiskatt (5.14 Tabell). I de tre nordligaste länen samt ett antal kommuner (se anmärkning till 5.14 Tabell) är energiskatten på elkraft reducerad.

5.14 Tabell.

Skattesatser för elkraft 1999, öre/kWh.

Excise duties for electric power 1999, öre/kWh.

Ändamål Purpose	Norra Sverige Northern Sweden	Övriga landet Other parts
Hushåll o icke-industriell verksamhet (house-holds and non industry)	9,5	15,1
El-, gas-, värme-, vattenproduktion (el, gas, heating or water supply)	9,5	12,8
Industri o växthus (industry and commercial greenhouses)	0	0
Särskild skatt på el fr kärnkraft (nuclear power tax)	2,2	2,2

Anm: Med "norra Sverige" avses här samtliga kommuner i Norrbottens län, Västerbottens län och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Ljusdal, Torsby, Malung, Mora, Orsa och Älvdalen.

För elektrisk kraft som under tiden 1 november – 31 mars förbrukas i elektriska pannor som ingår i en elpanneanläggning vars installerade effekt överstiger 2 megawatt utgör energiskatten 11,8 öre per kWh vid förbrukning för el-, gas-, värme- eller vattenförsörjning i andra kommuner än "norra Sverige".

Källa: Fakta om Sveriges punktskatter 1999, Skattemyndigheten.

Olja och el används mest

Oljeprodukter och el står vardera för drygt 30 procent av den slutliga energianvändningen på drygt 390 Twh. Övriga energislag har mindre betydelse. Bostäder och service samt industrin förbrukar ungefär lika mycket energi, nästan 40 procent var av den totala förbrukningen. För bostäder är el det viktigaste energislaget medan industrin använder lika mycket el som bibränslen. Nästan all energianvändning inom transportsektorn kommer från oljeprodukter.

5.15 Tabell.

Slutlig energianvändning efter energislag och samhällssektor 1997, Twh.

Final energy consumption according to energy source and community sector 1997, TWh.

Energislag	Bostäder, service mm	Industri	Transporter	Totalt
Energy source	Housing, service e.a	Industry	Transports	Total
Oljeprodukter (oil products)	34,9	21,8	84,7	141,4
El (electricity)	71,1	52,7	2,4	126,2
Biobränsle, torv mm (biofuel, peat e.a.)	11,2	51,4		62,6
Fjärrvärme (district heating)	37,8	4,4		42,2
Kol, koks (coal, coke)		15,5		15,5
Naturgas (natural gas)	1,5	3,6	0,1	5,2
Totalt (total)	156,5	149,4	87,3	393,1

Anm: Den slutliga energianvändningen inkluderar ej distributions- och omvandlingsförluster.

Källa: Statens Energimyndighet, Energiförsörjningen i Sverige.

50 miljarder i energiskatter 1998

Energiskatterna inbringade sammanlagt 50 miljarder kr under 1998, varav större delen hänförde sig till skatter på bensin och olja (5.16 Tabell). Transportsektorn som står för den största förbrukningen av oljeprodukter svarar alltså för en stor del av skatteuppbörden. Nästan all svavelskatt återbetalas till de skattskyldiga då dessa i stor utsträckning vidtar åtgärder för att minimera svavelutsläppen. När det gäller koldioxidskatten återbetalas hälften av skatten till sådana industrier som använt bränslet vid tillverkningsprocessen.

Förslag avseende energibeskattningen i budgetpropositionen för år 2000

Jordbruket ges från den 1 juli 2000 samma reduktion av energi- och koldioxid-skatten som industrin f.n. har, d.v.s. att ingen energiskatt tas ut för elkraft och att koldioxidskatten är nedsatt till hälften.

Energiskatterna på dieselolja och el höjs med 25 öre per liter respektive 1 öre per kWh fr.o.m. den 1 januari 2000. Från samma datum höjs även produktionsskatten på kärnkraftsel med 0,5 öre per kWh. Den särskilda skatten på kärnkraftsel görs om till en effektskatt fr.om. den 1 juli 2000. Dessa höjningar beräknas sammantaget ge ökade skatteintäkter på ca 1,7 miljarder kr.³

3) Regeringens proposition 1999/2000:1.

5.16 Tabell.

Nettoppbörd av energiskatter efter energislag och skatteslag och 1998, mkr.

Revenues from energy taxes according to energy source and nature of tax 1998, MSEK.

Energislag	Energiskatt	Koldioxidskatt	Svavelskatt	Summa
Energy source	Energy tax	CO2 tax	Sulphur tax	Sum
Bensin (petrol)	19 513	4 648		24 161
Oljeprodukter (oil products)	6 868	7 258		14 126
Övriga bränslen (kol o koks mm)	175	889		1 064
Other fuels (coal and coke etc)				
Elkraft (electricity)	10 341			10 341
Totalt (total)	36 897	12 795	115	49 807

Källa: Särskilda skattekontoret i Ludvika.

5.17 Tabell.

Exempel på elpris i april 1999 (fasta avgifter tillkommer), öre/Kwh och procent.

Example of electricity prize in April 1999 (fixed fees not included), öre/Kwh and percent.

	öre/kWh	Procent
		Percent
Elpris exkl skatt (electricity prize, tax excl)	25,00	36
Nätavgifter (electric supply network fee)	15,00	22
Energiskatt (energy tax)	15,10	22
Moms (VAT)	13,78	20
Konsumentpris (consumer prize)	68,88	100

Källa: Riksskatteverket.

5.18 Tabell.

Exempel på bensinpris (98 oktan blyfri) maj 1999, kr.

Example of petrol price (98 oktan, lead-free) May 1999, SEK.

	kr	procent
	SEK	percent
Pris exkl skatt (price excl tax)	2,49	29
Energiskatt (energy tax)	3,58	41
Koldioxidskatt (CO2 tax)	0,85	10
Moms (VAT)	1,73	20
Pris per liter (price per litre)	8,65	100

Anm: Bensinskatten är beräknad efter miljöklass 2. I stort sett all beskattad bensin som förbrukades under 1998 tillhörde miljöklass 2.

Källa: Riksskatteverket.

5.3.3 Skatt på alkoholdrycker och tobak

När det gäller beskattningen av "njutningsmedel" såsom alkoholhaltiga drycker och tobaksvaror flätas folkhälsopolitiska och statsfinansiella synpunkter i varandra. Beskattningen av alkohol och tobak går så långt tillbaka i tiden som slutet av 1500-talet respektive mitten av 1600-talet.

Alkoholhalten bestämmer skattesatsen

Skattesatsen för alkoholhaltiga drycker är relaterad till alkoholhalten (5.19 Tabell). För exempelvis etylalkohol (sprit) är skattesatsen 501,41 kr per liter ren alkohol (100 volymprocent). Nämnas kan att för spritdrycker som tas in för privat bruk från annat EU-land (utöver viss frikvantitet) tas skatt ut med 196 kr per liter (ej omräknad volym).

Tobaksskatten består av två komponenter

Tobaksskatten på cigaretter består i motsats till övriga punktskatter av två komponenter, en fast styckeskatt per cigarett och en procentandel av detaljhandelspriset inklusive moms. Under 1997 höjdes skatten två gånger med sammanlagt över 50 procent. Skälen för höjningarna var främst allmän finansiering av statsbudgeten. Dessutom angavs folkhälsoskäl samt att Sverige ännu inte uppnått miniminivån på cigarettskatt inom EU. Miniminivån är 57 procent av detaljhandelspriset, en nivå som i princip alla EU-länder uppnått. Efter den andra höjningen den 1 augusti 1997 uppgick tobaksskatten i Sverige till ca 55,6 procent av priset (se tabell 5.20).

Enligt de ursprungliga prognoserna skulle höjningen av skattesatserna för tobak leda till en ökning av intäkterna av tobaksskatten. I själva verket skulle det slutliga utfallet för 1997 kraftigt understiga de förväntade intäkterna. Vid stora prisändringar, i detta fall till följd av skattesatsändringar, påverkas efterfrågan på den beskattade varan. Enligt beräkningar av dåvarande Riksrevisionsverket är priselasticiteten för tobak omkring -1 eller lägre, dvs en procents höjning av priset leder till en procents minskning i efterfrågan. I det här fallet ersattes med all sannolikhet de beskattade volymerna av cigaretter med obeskattade cigaretter till följd av ökad smuggling och gränshandel. För att förhindra en ökad smuggling med åtföljande inslag av organiserad brottslighet sänktes tobaksskatten den 1 augusti 1998. Samma skattesatser gäller fortfarande 1999. Tobaksskatten utgör knappt 51 procent av priset (5.20 Tabell). Sverige är under en övergångsperiod undantaget miniminivån inom EU på 57 procent.

Enligt Finansdepartementet har den sänkta tobaksskatten lett till en ökad konsumtion av beskattade cigaretter, dels inom landet, dels via en ökad gränshandel. Intäkterna från tobaksskatten blev 0,3 miljarder högre 1998 än vad som beräknades till budgetpropositionen.⁴ En annan orsak till att skatteuppbörden ökade kan ha varit att befogenheterna för kontroll av punktskatter förbättrades den 1 juli 1998 genom att Tullverket fick tillstånd att kontrollera postpaket och vägtransporter.

5.19 Tabell. Skattesatser för alkoholhaltiga drycker 1995-1999, kronor/liter.

Excise duties on alcohol 1995-1999, SEK/litre.

	Volymprocent % Vol	1995	1996	1997	1998	1999
Sprit (per liter ren alkohol) (ethyl alcohol, per litre pure alcohol)		474,00	485,00	494,00	501,41	501,41
Vin (wine)	2,25 - 4,50	9,00	9,21	9,20	9,34	9,34
	4,50 - 7,00	13,30	13,61	13,60	13,80	13,80
	7,00 - 8,50	18,30	18,73	18,70	18,98	18,98
	8,50 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20
	15,00 - 18,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17
Mellanklassprodukter (intermediate products)						
T ex "Kir"	1,25 - 15,00	26,20	26,81	26,80	27,20	27,20
T ex madeira, portvin	15,00 - 22,00	43,50	44,51	44,50	45,17	45,17
Maltdrycker (beer)*	2,80 - 3,50	0,91	1,21	1,45	1,47	1,47
	>3,50	2,33	2,38	1,45	1,47	1,47

*Anm: T.o.m. 961231 var gränsen 2,25 %. Källa: Riksskatteverket.

4) 1999 års ekonomiska vårproposition, s 121.

5.20 Tabell.

Skattesatser för tobak 1995-1999

Tax rates on tobacco 1995-1999.

	1995	1996	1997	1998a	1998b	1999
Cigaretter (cigarettes)						
Per styck (öre) (each, öre)	75	53	66	85	20	20
Procent på detaljhandelspris (% of retail trading price)		15,2	16,4	17,8	39,2	39,2
Cigarrer och cigariller per styck (öre) (cigars and cigarillos, each, öre)	35	35	44	56	56	56
Tobak (kr/kg) (tobacco, SEK/kg)	384	384	489	630	630	630
Snus kr/kg (moist snuff, SEK/kg)	75	75	96	123	123	123
Tuggtobak kr/kg (chewing tobacco, SEK/kg)	123	123	156	201	201	201

Anm: 1998a avser t.o.m. 980731, 1998b avser fr.o.m. 980801. **Källa:** Riksskatteverket.

Försäljningen av spritdrycker har minskat

Förekomsten av illegal tillförsel av alkohol och tobak, antingen genom illegal införsel (smuggling) eller illegal sprittillverkning (hembränt) gör att det är svårt att exakt redovisa de förbrukade kvantiteterna av dessa varor (för en utförligare redogörelse av detta se avsnitt 9.5.2). Den offentliga statistiken visar naturligtvis endast de beskattade kvantiteterna som säljs av Systembolaget eller på restaurang (5.21 Tabell). Av den statistiken framgår att den beskattade försäljningen av spritdrycker har minskat med över en tredjedel under den senaste tioårsperioden. Däremot har försäljningen av vin och starköl ökat kraftigt. Restaurangernas försäljning av starköl har mer än fördubblats. Omräknat till liter 100 % alkohol har alkoholförsäljningen stadigt gått nedåt sedan slutet av 1980-talet. Går man ännu längre tillbaka kan man se att denna "negativa" trend har funnits sedan slutet av 1970-talet.

5.21 Tabell.

Försäljning av alkoholhaltiga drycker åren 1988-1998, milj liter.

Retail trade of alcoholic beverages 1988-1998, millions of litre.

	Sprit Spirits	Vin Wine	Starköl Beer >3,3 vol%	Liter 100% alkohol per inneväsnare 15 år och över Litre 100% alcohol per inhabitant 15 years and over
1988	41	102	148	6,4
1989	40	106	161	6,5
1990	38	105	162	6,4
1991	37	106	165	6,3
1992	36	109	173	6,3
1993	34	110	179	6,2
1994	32	115	192	6,3
1995	30	111	192	6,2
1996	27	117	182	6,0
1997	25	128	193	5,9
1998	24	130	194	5,8

Anm: Statistiken omfattar Systembolagets och restaurangernas försäljning av alkoholdrycker. Därtill kommer illegal tillförsel och taxfree försäljning (se texten). Den totala alkoholförsäljningen har omräknats till 100 % alkohol. **Källa:** Socialstyrelsen och Alkoholinspektionen.

5.22 Tabell.

Exempel på spritpris (700 ml Absolut vodka), maj 1999, kr.

Example of liquor prize (700 ml Absolut Vodka), May 1999, SEK.

	kr SEK	procent percent
Pris exkl skatt (prize excl tax)	35	16
Alkoholskatt (alcohol tax)	140	64
Moms (VAT)	44	20
Konsumentpris (consumer prize)	219	100

Källa: Riksskatteverket.

5.23 Tabell.

Exempel på tobakspris (ett cigarettpaket), april 1999, kr.

Example of tobacco prize (a packet of cigarettes), April 1999, SEK.

	kr SEK	procent percent
Priset exkl skatt (prize excluding tax)	9,87	29,0
Fast tobaksskatt (fixed tobacco tax)	4,00	11,8
Värderelaterad tobaksskatt (value related tobacco tax)	13,33	39,2
Moms (VAT)	6,80	20,0
Detaljhandelspris (retail trade prize)	34,00	100,0

Källa: Riksskatteverket.

5.24 Tabell.

Exempel på vinpris (750 ml, alkoholhalt högst 15 %), maj 1999, kr.

Example of wine price (750 ml, max 15 % Vol), May 1999, SEK.

	kr	procent
Pris exkl skatt (<i>prize excl tax</i>)	37	53
Alkoholskatt (<i>alcohol tax</i>)	19	27
Moms (VAT)	14	20
Konsumentpris (<i>consumer prize</i>)	70	100

Källa: Riksskatteverket

5.25 Tabell.

Exempel på starkölpris (330 ml, 5,2 volym% alkohol), maj 1999, kr.

Example of beer prize (330 ml, 5,2 Vol%), May 1999, SEK.

	kr	procent
Pris exkl skatt (<i>prize excl tax</i>)	6,09	56
Alkoholskatt (<i>alcohol tax</i>)	2,55	24
Moms (VAT)	2,16	20
Konsumentpris (<i>consumer prize</i>)	10,80	100

Källa: Riksskatteverket.

5.3.4 Skatt på fordon

Fordonsbeskattningen har i likhet med andra punkt-skatter utformats med hänsyn till fiskala och andra skäl, i det här fallet miljö- och trafikförsäkerhetsskäl. Totalt omfattar fordonsbeskattningen ett antal skatter och avgifter på försäljning, innehav, registrering och skrotning av fordon. Användningen av fordon beskattas genom energiskatterna på bensin och diesel (se ovan). Den totala vägtrafikbeskattningen består sålunda av skatter på fordon och deras drivmedel.

Fordonsskatten betalning för rätten att trafikera allmän väg

Den årliga fordonsskatten på innehav av fordon infördes redan 1922. Genom skatten skulle fordonsägarna få svara för den kostnad för vägunderhåll och vägförstöring som fordonen orsakade. Under många år var också fordonsskatten "specialdestinerad" för detta ändamål. Numera kan fordonsskatten ses som en betalning för rätten att trafikera allmän väg. Fordonsskatten tas ut med belopp som varierar med bl. a. fordonsslag, fordonsvikt, drivmedelsslag och antal hjulaxlar (lastbilar m. fl.).

Den senaste skattehöjningen inträffade den 1 oktober 1996, då fordonsskatten höjdes med 50 procent för alla personbilar utom dieseldrivna personbilar av årsmodell 1994 eller senare. För de senare begränsades höjningen till 15 procent. Höjningarna motiverades med att försäljningsskatten på personbilar slopades (se nedan). För t. ex. bensindrivna personbilar med tjäns-

tevtikt 1201 - 1300 kg, vilket är medianvikten för dessa bilar enligt bilregistret, är fordonsskatten 1 181 kr.

Sedan år 1980 gäller att fordonsskatten på personbilar är nedsatt i vissa glesbygdskommuner. Nedsättningen, som har uppgått till 384 kr sedan år 1988, gjordes för att kompensera personbilstrafiken i glesbygd med dess längre genomsnittliga körsträckor för en höjning av den dåvarande bensinskatten.

Mellan åren 1974 och 1993 utgick en särskild s. k. kilometerskatt på dieseldrivna fordon. Avskaffandet av kilometerskatten medförde att fordonsskatten på personbilar differentierades efter drivmedelsslag. För dieselpbilar är fordonsskatten avsevärt högre än för bensinbilar, vilket motiveras av att diesel är ett drivmedel som är lägre beskattat än bensin. Vidare är fordonsskatten för dieselpbilar av 1994 års modell eller senare högre än för äldre årsmodeller. För t.ex. en dieseldriven personbil av 1994 års modell eller senare med medianvikten 1 500 kg är fordonsskatten 6 228 kr. För en bensinbil med samma vikt är fordonsskatten 1 628 kr.

Vägavgift för tyngre fordon

En vägavgift för tyngre fordon som trafikerar det svenska vägnätet infördes den 1 februari 1998. Avgiften gäller för lastbilar och lastbilsekipage med en totalvikt på minst 12 000 kg. För fordonskombinationer med högst tre axlar är vägavgiften för 1999 6 963 kr, för kombinationer med fler axlar 11 605 kr. I motsvarande mån är fordonsskatten sänkt för dessa lastbilar. Avgifterna ingår i ett europeiskt system, Eurovinjett-systemet, med för närvarande sex länder anslutna: Belgien, Danmark, Luxemburg, Nederländerna, Tyskland och Sverige. Bevis på betald vägavgift ger rätt att trafikera vägarna i alla anslutna länder.

1998 såldes 175 000 vägavgiftsbevis till utländska lastbilar för totalt 20 mkr. Medlemsländerna i Eurovinjettssystemet stod för för en liten del, drygt 400 tkr. Lastbilar från Finland och Norge betalade 7,3 resp. 6,8 mkr.

Försäljningsskatt på bussar, lastbilar och motorcyklar

Försäljningsskatten på motorfordon härstammar från 1950-talet och var från början ett slags investeringsavgift i syfte att hämma bilismens snabba utveckling. År 1991 infördes ett miljöklassystem i syfte att styra införandet av fordon med bättre miljöegenskaper. Enligt direktiv från EU får emellertid ekonomiska styrmedel av typ försäljningsskatt inte användas, varför differentieringen efter miljöklass avskaffades nästan helt efter EU-inträdet. I syfte att stimulera en förnyelse av den svenska bilparken slopades försäljningsskatten på personbilar år 1996. I samband med detta höjdes fordonsskatten på personbilar. I samband med att avgaskraven skärptes den 1 oktober 1998 avskaffades försäljningsskatten för tunga fordon helt. Försäljningsskatt på motorfordon tas ut på bussar, lastbilar och motorcyklar när de införs i bilregistret för första gången. Skattskyldiga är tillverkare och importörer (inkl. privatimportörer).

Den miljörelaterade skrotningsavgiften

Skrotningsavgiften infördes år 1975 och var en av de första miljörelaterade avgifterna i Sverige. Avsikten med avgiften är att stimulera till skrotning av gamla bilar genom auktoriserade bilskrotare och undvika att de lämnas i naturen. I Sverige redovisas skrotningsavgiften utanför statsbudgeten på en särskild fond, Bilskrotningsfonden, som förvaltas av Vägverket. Avgiften till fonden är 700 kr medan premien till bilägaren är 500 kr. Behållningen på fonden uppgick vid slutet av 1998 till 711 mkr. Skrotningsavgiften kan trots namnet i viss mening betraktas som en skatt. I andra länder finansieras skrotningen genom en skattereduktion vid köp av nytt fordon.

Förslag avseende fordonsbeskattningen i budgetpropositionen för år 2000

Fordonsskatten för dieseldrivna tunga bussar höjs fr.o.m. 1 januari 2000. Bussarna skall, liksom tunga lastbilar, indelas i olika skatteklasser beroende på vikt och antalet axlar.

En skattelättnad på 3 500 kr för miljövänliga bilar införs den 1 juli 2000. Den gäller för personbilar samt lätta lastbilar med en skattegrundande vikt på högst 1 305 kg som uppfyller de nya avgaskraven i miljöklass 1.

5.26 Tabell. Exempel på fordonskattesatser 1999-01-01, kronor/år.

Examples of motor vehicles tax rates 1999-01-01, SEK/year.

Fordonsslåg Type of vehicle	Drivmedel Fuel	Skattevikt, kg Tax weight, kg	Fordonsskatt Vehicle tax
Personbil (passenger car)	bensin (petrol)	1 200	1 032
Personbil (passenger car) årsmodell 93 och äldre (model 93 or earlier)	diesel (diesel)	1 200	2 062
Personbil (passenger car) årsmodell 94 och yngre (model 94 or later)	diesel (diesel)	1 200	3 952
Dragbil (lorry with attachment for semitrailer)	diesel (diesel)	16 000	8 278
Lastbil (lorry)	diesel (diesel)	16 000	2 327
Släpvagn (trailer)	–	20 000	9 056
Buss (bus)	diesel (diesel)	16 000	1 545
Trafiktraktor (road tractor)	bensin eller diesel (petrol or diesel)	6 000	4 115
Jordbrukstraktor (agricultural tractor)	bensin eller diesel (petrol or diesel)	–	225

Källa: Fakta om Sveriges punktskatter, Skattemyndigheten.

5.27 Tabell. Antalet fordon efter fordonsslåg åren 1997-1999, tusental.

Number of motor vehicles according to type of vehicle 1997-1999, thousands.

Fordonsslåg Type of vehicle	1997			1998			1999		
	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total	I trafik In traffic	Avställda Not in use	Totalt Total
Personbilar (passenger cars)									
bensin, (petrol)	3 503,2	517,1	4 020,4	3 524,9	566,3	4 091,2	3 585,5	594,5	4 180,0
- 1993, diesel	89,0	24,5	113,5	89,8	27,3	117,1	88,5	30,5	119,0
1994-, diesel	21,1	2,6	23,7	46,9	5,9	52,9	76,7	7,3	84,0
Bussar (buses)									
ej diesel, (no diesel)	1,4	0,2	1,5	1,3	0,2	1,5	1,4	0,2	1,6
diesel (diesel)	13,2	2,5	15,7	13,4	2,6	16,0	13,5	2,4	15,9
Lastbilar (lorries)									
ej diesel (no diesel)	194,1	47,5	241,6	188,8	51,5	240,2	184,1	53,6	237,7
diesel (diesel)	85,4	32,2	117,6	99,5	35,7	135,2	118,5	36,4	154,9
Motorcyklar (motor bicycles)	130,0	99,3	229,3	137,5	102,9	240,4	150,0	104,5	254,5
Traktorer (tractors)	325,1	62,7	387,7	325,1	65,7	390,9	325,6	68,5	394,1
Släpvagnar (trailers)	689,8	107,8	797,6	697,5	115,8	813,2	709,4	122,6	832,0
Totalt (total)	5 052,3	896,4	5 948,6	5 124,7	973,9	6 098,6	5 253,2	1 020,5	6 273,7

Anm: Uppgifterna avser den 15 april respektive år utom för motorcyklar, traktorer och släpvagnar där 30 juni är mättdpunkt.

Källa: Vägverket.

5.28 Tabell. Skatt per år i samband med fordons- användning 1999, kr.

Annual taxes on vehicles 1999, SEK.

	kr SEK
Fordonsskatt (<i>vehicle tax</i>)	1 032
Skatt på bensin (<i>petrol tax</i>)	5 316
Totalt (<i>total</i>)	6 348
Skatt kr/mil (<i>tax SEK/10 km</i>)	4,23

Anm: Beräkningen avser en bensindriven personbil med tjänstevikt på 1 200 kg, antagen bensinförbrukning 0,8 l/mil (miljöklass 2) och årlig körsträcka 15 000 mil.

Petrolpowered passenger car with kerbweight 1 200 kilogram, petrol consumption 0,8 litre per 10 km (environmental class 2) and annual driving distance 15 000 km.

Källa: Riksskatteverket.

5.3.5 Skatt på import

Sedan Sveriges inträde i EU år 1995 tas tull och importavgifter bara ut på import från tredje land, dvs länder utanför EU. Tull utgör tillsammans med särskilda jordbrukstullar och sockeravgifter vad som brukar benämnas EU:s traditionella egna medel. De i Sverige och andra medlemsstater erlagda tullarna överförs till EU efter avdrag med 10 procent för kostnaderna för uppborren. I regel utgår tull som värdetullar, dvs med en viss procentandel av varans värde. Endast vissa varor är belagda med specifika tullar som utgår efter kvantitet.

Import från EU tullfri

I motsats till andra skatter, där intäkterna varierar mer eller mindre proportionellt med skattebaserna, finns inga sådana samband vad gäller tullmedlen. Till följd av successiva sänkningar av tullsatserna har tulluppbörden i stort sett varit konstant under årens lopp samtidigt som importen har ökat. En mycket stor del av importen till Sverige sker från andra EU-länder och är naturligtvis helt tullfri (5.29 Tabell).

5.29 Tabell. Importvärdet efter handelspartner åren 1981-1998, mkr.

Import value by region of origin 1981-1998, MSEK.

År Year	Samtliga länder All countries	EU EU	EU i % EU in %
1981	146 039	86 956	59,5
1982	173 933	105 440	60,6
1983	200 369	125 110	62,4
1984	218 569	138 812	63,5
1985	244 656	157 868	64,5
1986	232 614	154 359	66,4
1987	257 871	171 090	66,3
1988	280 650	182 829	65,1
1989	316 594	201 771	63,7
1990	323 875	206 051	63,6
1991	301 290	190 890	63,4
1992	290 929	183 624	63,1
1993	334 283	209 655	62,7
1994	399 152	250 357	62,7
1995	438 467	303 263	69,2
1996	431 943	298 923	69,2
1997	479 597	326 481	68,1
1998	509 873	339 475	66,6

Anm 1: I data ingår ej den icke-varufördelade EU-handeln vilket medför att uppgifterna avviker från totalsiffran i SCB:s statistik.

Anm 2: T o m 1994 redovisades importen efter ursprungsland. Fr.o.m. 1995 redovisas den efter avsändningsland. Med EU avses samtliga nuvarande medlemsländer.

Källa: Statistiska centralbyrån, Utrikeshandelsstatistiken.

5.3.6 Övriga punktskatter

Övriga punktskatter svarar för endast en till två procent av den totala punktskatteuppbörden och består främst av skatt på vissa tjänster, som skatt på annonser och reklam, skatt på spel och lotteriskatt. Lotteriskatten redovisas bland inkomstskatterna i statsbudgeten.

Skatt på annonser och reklam finansierar stödet till dagspressen

Skatt på annonser och reklam infördes i början på 1970-talet för att finansiera en ökning av det statliga stödet till dagspressen samt för att få en enhetlig beskattning av annonser och reklam. Skatten tas ut på annons som är avsedd att offentliggöras i landet. Skattesatsen för annons i allmän nyhetstidning är fyra procent av beskattningsvärdet och i övriga fall elva procent. Skattskyldig är den som yrkesmässigt offentliggör reklam eller annons. Som framgått ovan är antalet registrerade skattskyldiga för skatt på annonser och reklam väsentligt större än för någon annan punktskatt.

Fr.o.m. 1 januari 1999 avskaffades den del av skatten som avsåg reklamtrycksaker. Anledningen var svårigheter i tillämpningen och kontrollen av skatten på annonser och reklam. Till följd av lagändringen har 763 skattskyldiga avregistrerats och bortfallet i skatteintäkter uppgår till drygt 208 mkr. Skatteuppbörden från skatt på annonser och reklam var 1998 1 192 mkr år. Reklam i andra medier, främst TV, radio och databaser, beskattas inte.

Skatt på spel för roulette och varuspelsautomater

Skatt på spel erlaggs sedan år 1973 av dem som har tillstånd att anordna roulettspel enligt lotterilagen. Fram t.o.m. 1994 år fanns det en skatt även på bingospel. När denna del av skatten slopades halverades intäkterna av spelskatten. Skatten på roulettspel utgår med ett visst belopp som är beroende av antalet spelbord. För t. ex. tillstånd som innebär rätt till spel på ett spelbord är beloppet 2 000 kr för varje månad. Fr.o.m. den 1 juli 1998 beskattas även varuspelsautomater med 1 500 kronor per automat och månad. År 1998 fanns det 498 skattskyldiga som betalade spelskatt.

Lotteriskatten består av tre delar

Lotteriskatten redovisas som redan nämnts bland övriga inkomstskatter. Lotteriskatten ersatte år 1992 lotterivinstskatten och totalisatorskatten. Samtidigt infördes skatt på vinstsparande. Skatten består sålunda av tre delar: lotterivinstskatt med 20 procent av vinstens värde av äldre premieobligationer, lotteriskatt med 36 procent av behållningen i svenskt lotteri när vinsten utgörs av pengar samt skatt på vinstsparande med 30 procent av vinsten i vinstsparande som anordnas av bank eller sparkassa.

Utöver lotterivinstskatt redovisas i statsbudgeten överskott av spelverksamhet – typ vadhållningar, nummertävlingar och lotterier – som anordnas av AB Svenska Spel. Bolaget bildades den 1 juli 1996 genom sammanslagning av de båda statliga bolagen Svenska Penninglotteriet AB och AB Tiptjänst. Eftersom bolaget är befriat från lotteriskatt skall det istället redovisa inkomsterna av sitt överskott till staten. I motsats till AB Systembolaget räknas inte AB Svenska Spel som ett ”skattemonopol” och deras överskott inkluderas därför inte bland punktskatterna.

5.30 Tabell.

Uppbörd av lotteriskatt och överskott från spelverksamhet 1990-1998, mkr.

Revenues from lottery tax and profits from government owned gambling companies 1990-1998, MSEK.

	Lotteriskatt	Skatt på vinstsparande	Lotterivinstskatt	Summa skatt	Inlevererat överskott från AB Svenska Spel	Totalt
	Lottery tax	Tax on prize savings	Lottery prize tax	Sum	Delivered profits from AB Svenska Spel	Total
1990	1 547		616	2 163	2 365	4 528
1991	1 536		655	2 191	3 433	5 624
1992	283	233	2 385	2 901	3 212	6 113
1993	137	213	2 720	3 070	1 593	4 663
1994	138	174	2 791	3 103	1 713	4 816
1995	138	149	2 935	3 222	1 594	4 816
1996	41	96	2 130	2 267	1 798	4 065
1997	63	63	952	1 078	4 142	5 220
1998	62	50	1 071	1 183	3 526	5 892

Källa: Riksskatteverket och Ekonomistyrningsverket.

